

ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ ΚΑ' ΑΘΗΝΑΙ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1920 ΑΡΙΘ. 11.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὸ σχέδιον πόλεως Ἀθηνῶν ὑπὸ Ἑλία Α. Ἀγγελολοπούλου.

Αἱ μηχανικαὶ ἐγκαταστάσεις τῶν μονίμων δεξαμενῶν Πειραιῶς ὑπὸ Θ. Μ.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ

ΓΕΝΟΜΕΝΗ ἘΝ Τῇ Αἴθρῳ τῆς ΛΕΣΧΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

Τῇ 1ῃ Ἀπριλίου 1920

ὑπὸ

τοῦ κ. ΗΛΙΑ Α. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

Μηχανικοῦ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ

Αἱ Ἀθῆναι ἀνέκαθεν ἐλογίσθησαν ἐκ τῶν ὄραιότερων ὑπὸ φυσικὴν ἔσπιν πόλεων. Ἀΐθριος, ἀναπεπταμένος, περικαλλέστατος ὀρίζων περιβάλλει αἰωνίως τὸ δαιμόνιον τῆς Παλλάδος πόλισμα. Καὶ εἰς τὴν φυσικὴν ταύτην καλλονὴν προσέθεσεν ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ Τέχνη τὰ περικαλλῆ μνημεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων «ἐπανθεῖ τις νεότης, γράφει ὁ Πλούταρχος, αἶ ἀδικτον ὑπὸ τοῦ χρόνου διατηροῦσα τὴν ὄψιν, ὥσπερ ἀειθαλὲς πνεῦμα καὶ ψυχὴν ἀγήρω καταμεμυγμένην τῶν ἔργων ἐχόντων». Καὶ ὄντως, μετὰ τῶσων αἰώνων καταστροφάς, παραμένει ἔτι καταμεμυγμένη εἰς τὰ μάρμαρα ἐκεῖνα ἡ οὐδέποτε γηράσκουσα ψυχὴ αὐτῶν.

Ἐνεκα τούτων ἐξηγεῖται ἡ ἐνθουσιώδης λατρεία τῆς ἔτυχον αἱ Ἀθῆναι ἀπὸ τοῦ Πινδάρου μέχρι τοῦ Βύρωνος ἐν ἀδιαπτώτῳ συνεχείᾳ καὶ ὅτε τὴν πόλιν διεκόσμη ἡ ἀρχαία τέχνη καὶ ὅτε αἱ μέγιστα τῶν συμφορῶν κατέρριψαν εἰς ἑρείπια τοὺς ἀρχαίους ναοὺς

καὶ ὅτε τελείως σχεδὸν ἤρημώθη αὐτή.

Ὁ Σωκράτης εἰς τὸν Κρίτωνα ζητοῦντα νὰ πείσῃ αὐτὸν καταδικασθέντα εἰς θάνατον ὅπως ἀποδράσῃ τῆς φυλακῆς: »Εἶχον τὸ δικαίωμα λέγει γνωρίζων τοὺς νόμους τῆς πόλεως, νὰ μετοικήσω ὅπου ἄλλοῦ ἤθελον. Ἄλλ' εἰς ἐμὲ τῶσων ὑπερβολικὰ ἤρεσκεν ἡ πόλις ὥστε καθ' ὅλον τὸν ἑβδομηκονταετῆ ἡδὴ βίον μου οὔτε διὰ πανήγυριν ἐξηλίθον ταύτης, εἰμὶ ἄπαξ εἰς τὰ Ἰσθμια, οὔτε εἰς ἄλλο μέρος οὐδέν, πλὴν δσάκις ἐκλήθην εἰς ἐκστρατεῖαν».

Ὁ δὲ φιλόσοφος καὶ γεωγράφος, μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους Δικαίαρχος τὸν θαυμασμόν αὐτοῦ πρὸς τὰς Ἀθῆνας ἐκφράζει τραχύτερον:

»Εἰ μὴ τεθέασαι τὰς Ἀθῆνας στέλεχος εὐεῖ δὲ τεθέασαι μὴ τεθήρευσαι δὲ ὄνος, εἰ δὲ εὐαρεστῶν ἀποτρέχεις κανθήλιος».

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὰς μέγιστας καταστροφάς καὶ τὴν ἐρήμωσιν κατὰ τὸ 1846, ὁ Desages ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας ἔγραφεν εἰς τὸν ἐδῶ Πρόσβυν αὐτῆς Τουβενέλ: »Διὰ τὴν νοημοσύνην σου ὁ οὐρανός, ἡ ἱστορία, ἡ γλῶσσα τῆς μικρᾶς ταύτης γωνίας τῆς γῆς δὲν εἶνε πράγματα μικρᾶς ἀξίας. Ἐκ τῆς γωνίας ταύτης δύναται τις νὰ ἐκτείνῃ τὸν ὀρίζοντα αὐτοῦ ὅσον μακρύτερόν θέλει».

* *

Ἡ ἱστορία τοῦ σχεδίου.

Ἐν τούτοις ἡ ἱστορία τοῦ σχεδίου τῆς μοναδικῆς ταύτης πόλεως ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, μαρτυρεῖ πασιφανῶς πολλὴν τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τι πλεόν τὴν ἔλλειψιν προνοίας διὰ τὰ μέλλον τῆς πόλεως ἐκ μέρους τοῦ ἐπισημοῦ Κράτους.

Κατὰ τὸ ἔτος 1830 ὁ ἐπισκεφθεὶς τὰς Ἀθῆνας ἱστρικός Michaud γράφει τὰ ἑξῆς: »Οὐ-

» δεμία ρύμη σώζεται, οὐδεμία ὁδὸς κεχαραγ-
» μένη· διὰ συντριμμάτων διεσπαρμένων ἐβαι-
» νομεν ἀτραπὸν σχηματισθεῖσαν εἰς τὸ μέσον
» ἐρειπίων· ἠναγκαζόμεθα εἰς ἕκαστον βῆμα
» νὰ ὑπερπηδῶμεν σωρούς πετρῶν, τμήματα
» τοίχων, σπονδύλους κίονων κειμένον χαμαὶ
» ἐν τῇ κόνῃ...».

Κατὰ τὸν Παπαδόπουλον Βρετὸν ἐν ἔτει 1834 ἐν Ἀθήναις δύο μόνον οἰκίαι ἦσαν κατοικίσιμοι, καὶ τὴν μὲν καθῆξεν ὁ Βασιλεὺς τὴν δὲ ἡ ἀντιβασιλεία.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1833 εἶχεν ἤδη ὠρμάσει ἡ σκέψις τῆς μεταφορᾶς τῆς πρωτεύουσας ἀπὸ τοῦ Ναυπλίου εἰς Ἀθήνας καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐνεκρίθη τὸ σχέδιον τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, τοῦ ὁποῖου ἡ σύνταξις εἶχεν ἀνατεθεῖ εἰς τοὺς Κλεάνθην καὶ Σάουμπερ, σχέδιον ἀπὸ κοινοῦ συζητηθὲν μετὰ τοῦ Προξένου τῆς Αὐστρίας Γκρόλιους.

Ἐν τούτοις κατὰ τὸν Μάουερ, τὸν σοφὸν νομοθέτην καὶ μέλος τῆς Βαυαρικῆς Ἀντιβασιλείας, «ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὑπὸ Μάουερ» πρὶν καταστῆ δυνατὸν νὰ ἀνακοινωθῇ ἡ ἀπόφασις περὶ μεταφορᾶς τῆς πρωτεύουσας εἰς Ἀθήνας ἔδει νὰ τεθῶσιν ἐκποδῶν μεγάλα ἐμπόδια, νὰ ὑπερνηκθῶσι σοβαρὰ δυσχέρεια, καθόσον τὸ πλεῖστον τοῦ Ἀθηναϊκοῦ ἐδάφους ἀνῆκεν εἰς ἰδιώτας, ὧφειλεν ἄρα ἡ Κυβέρνησις νὰ προέλθῃ εἰς συμφωνίας μετὰ τῶν κατοικῶν πρὸς παραχώρησιν τῶν εἰς τὸ Κράτος ἀναγκαίων τῶν ἀκινήτων, πρῶγμα τὸ ὁποῖον ἀπῆτει ὀλωσθήποτε δαπάνας διὰ τὴν Κυβέρνησιν ἰδίως διὰ τὴν ἀπαλλοτριώσιν τοῦ ἐδάφους τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, καθόσον εἶχεν ἠθικὸν καθήκον, γράφει ὁ Μάουερ, νὰ ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ὅπως περισωθῶσιν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους πάντες οἱ τυχόν ἔτι κερυμένοι θησαυροί.

Οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν πληροφορηθέντες τὰς σκέψεις ταύτας περὶ τῆς μεταφορᾶς τῆς πρωτεύουσας ἔσπευσαν τῇ 3 Ἰουνίου 1833 ν' ἀποστείλωσι πρὸς τὸν Βασιλέα Ὁθωνα τὴν ἑξῆς ἀναφορὰν:

Μεγαλειότατε Βασιλεῦ,

Οἱ ὑπογεγραμμένοι λίπτουν εὐσεβῶς εἰς τοὺς πόδας τοῦ Θεοῦ τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ εὐσεβῆστου Βασιλέως των, παρακαλοῦντές τον νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ τιμῆσῃ τὴν πόλιν των μὲ τὴν καθέδραν τῆς Κυβερνήσεώς του καὶ νὰ δεῖξουν τὴν μὲ πλήρη ἀφοσίωσιν προθυμίαν των εἰς τοῦτο καὶ νὰ ἀφιερῶσιν εἰς τὴν Σ. Κυβέρνησιν:

Α΄.) Ὅσας γαίας τῇ ἀναγκαίῳν ἐκ τῶν περιεχομένων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως κατὰ

τὸ σχέδιον τοῦ κυρίου Κλεάνθους καὶ Σιάουβερ διὰ παλάτιον καὶ ἄλλας διὰ κοινὴν χρῆσιν οἰκοδομάς.

Β΄.) Ἀφίνουν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Σ. Κυβερνήσεως ὅλα τὰ περὶ τὴν Ἀκρόπολιν οἰκόπεδα ἐρειπια ὄντα τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ αὐτὸ σχέδιον ἀναγκαίῳν εἰς αὐτήν, καὶ ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον εἶναι ἐπιζήμιον εἰς τοὺς ἔχοντας αὐτά, μὲ εὐχαρίστησιν ἐσυμφώνησαν μεταξύ των νὰ παραχωρήσουν, ἐκτὸς τῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν Κυβέρνησιν γαιῶν, ἔτι τριακόσια στρέμματα τὰ ὁποῖα νὰ χρησιμεύσουν διὰ οἰκόπεδα ἐκείνων οἵτινες παραχωροῦν τὰ ἰδικά των περὶ τὴν Ἀκρόπολιν καὶ μένουσι χωρὶς οἰκόπεδον καὶ δι' ὅσους ἐπίσης μένουσι χωρὶς οἰκόπεδον παραχωροῦντες τὸ ὅλον των χωραφίων των διὰ τὰς ἐθνικὰς οἰκοδομάς.

Γ΄.) Τὰ διὰ τὴν ἀποζημίωσιν τῶν περὶ τὴν Ἀκρόπολιν οἰκοπέδων, ἐσυμφώνησαν οἱ ὑπογεγραμμένοι νὰ τὰ διανέμωσι, ὡς εἴρηται, ἀναλόγως τοῦ μεγέθους καὶ τῆς θέσεως τῶν ἐγκατάλιμπανομένων οἰκοπέδων.

Δ΄.) Ὅλαι αἱ ἐκτὸς τῆς σημερινῆς πόλεως γαῖαι ἐντὸς τοῦ σχεδίου νὰ πληρωθῶσι, ἐὰν ἐγκρίνῃ ἡ Μεγαλειότης του, ἀνὰ 70 λεπτὰ τὸ καθ' ἕκαστον τετραγωνικὸν πῆχυν, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν 20 θέλουν χρησιμεύσει διὰ τὴν πληρωμὴν τῆς γῆς ὅπου θέλουν τὴν κατοικίαν, τὸ δὲ λοιπὰ 50 διὰ τὴν μετακόμισιν τῆς ὕλης των καὶ ἀποζημίωσιν τῶν λοιπῶν ἀναγκαίων, ὅλον φρεάτων καὶ ἄλλων.

ΣΤ΄.) Ἡ ἀποζημίωσις, ἐναποτίθεται εἰς τὴν Κυβέρνησιν, διὰ νὰ ἐκτελεσθῇ εἴτε μὲ ἐθνικὰς γαίας καὶ κτήματα, ὡς εἰς τὸν Πειραιᾶ ἢ ἄλλαχοῦ ἐντὸς τῆς Ἀττικῆς, εἴτε μὲ χρήματα κατὰ τὴν ἀνάγκην ἐνὸς ἐκάστου καὶ τὸ δίκαιον.

Ζ΄.) Ὅσαι γαῖαι χρησιμεύσουν κατὰ τὸ αὐτὸ σχέδιον διὰ πλατείας καὶ δρόμους μένου εἰς βάρος τῶν πολιτῶν καὶ θέλουν ἀποζημιουθῆαι κοινῶς ἀπὸ ὅλους.

Περιπλέον πληροφοροῦμεν τὴν Σ. Κυβέρνησιν, ὅτι μετεξὺ τῶν περὶ τὴν Ἀκρόπολιν ἐρειπίων καὶ περὶ τὴν πόλιν γαιῶν εὐρίσκονται καὶ πολλὰ δημόσια καὶ ἐθνικαί.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι ἠθελον εὐχαρίστως προσφέρει εἰς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα ὅλας τὰς δυνατὰς εὐκολίας καὶ ἦσαν κατὰ συνείδησιν πρόθυμοι νὰ κάμουν τὰς μεγαλειέτας θυσίας διὰ νὰ ὀλιγοστεύσουν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τὰ βαρῦτατα διὰ τὰς διαφοροὺς δημοσίας οἰκοδομάς ἔξοδα, ἐὰν αἱ δυστυχίαι εἰς τὰς ὁποίας τοὺς ἔφερον τὰ δεινὰ τον πολέμου δὲν ἠθελον τοὺς κάμνει νὰ μὴν δύνανται νὰ ἐκπληρώσωσι ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν, ἢ ἀγαθότης δ

όδοις ἐν ὄρα χειμῶνος, πολλάκις δ' ἔφηρ-
μόσθη ἢ βιαία ἔξωσις χωρὶς νὰ παραχωρηθῆ
εἰς αὐτοὺς πενιχρά τις στέγη. Ἡ Κυβέρνησις
ἐπέδειξε πολλὴν ὀλιγορῖαν καὶ ἀπρονοησίαν, δὲν
ἐπαφελήθη δὲ ποσῶς τῶν ἀρίστων διαθέσεων
τῆς δημογεροντίας ἧτις διετράνωσε τὸ ἐνδια-
φέρον αὐτῆς πρὸς διατήρησιν τῶν ἀρχαιοτήτων
καὶ πρὸς ὀριστικὸν διακανονισμὸν τοῦ σχεδίου
τῆς ἀναγεννωμένης πόλεως.

Ἱστορικαὶ σημειώσεις.

Κατὰ Νοέμβριον 1835 ὅτε εἰσῆλθεν εἰς
Ἀθήνας ὁ Λουδοβίκος ἀπεφασίσθη καὶ ἡ ἀνέ-
γερσις τῶν Ἀνακτόρων, οὐχὶ εἰς ἦν θέσιν τὸ
πρῶτον εἶχε ὀρίσει ὁ Κλέτζε πρὸς τὴν Ἀγ.
Τριάδα, ἀλλ' εἰς ἦν θέσιν εὐρίσκονται σήμερον
κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος τῶν ἀνακτόρων
Καίριτνερ ἐκφρασθεῖσαν γνώμην. Διότι σχεδίον
ἐν Βερολίῳ ἐκπονηθὲν ὑπὸ τοῦ Schnikel
καθ' ὃ ἡ ἀνέγερσις τῶν Ἀνακτόρων θὰ ἐγένε-
το ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως εὐτυγῶς ἀπερρίφθη.

Ἡ ἐκλογὴ αὐτῆς τῆς θέσεως εἰς ἦν εὐρίσκον-
ται νῦν τ' Ἀνάκτορα ἔδωκε νέαν τροπὴν εἰς
τὴν διαμόρφωσιν τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως, ἧτις
ὁσημέραι ἠῤῥεαν, διότι αἱ νέαι οἰκοδομαὶ
ἐπληθύνοντο.

Δημοσιεύμα τι κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1835
ἔγραφε τὰ ἑξῆς: «Μόλις ἔτος παρήλθεν ἀφ'
οἴτου αἱ Ἀθηναὶ ὑπεδέχθησαν τὸν Βασιλέα
καὶ τὴν Κυβέρνησίν του εἰς τὰ τείχη τῶν καὶ
ἡ πόλις αὕτη, πρὸ ὀλίγου ἐνταφιασμένη εἰς
τὰ ἐρείπια ἀκόμα, λαμβάνει ἤδη ἀπὸ ἡμέρας
εἰς ἡμέραν χαριεστάτην μορφήν, ἐννοῶν βε-
βαίως τὴν περὶ τὰ ἀνεγειρόμενα τότε Ἀνά-
κτορα συνοικίαν. Ὅταν συλλογισθῆ τις, γράφει
τὰς δυσκολίας, αἱ ὁποῖαι ἐμποδίζουν τὴν μα-
γικὴν αὐτὴν τῶ ὄντι μεταμόρφωσιν, δὲν δύνα-
ται νὰ μὴ θαυμάζῃ τὴν ἀπίστευτὸν φιλοπο-
νίαν καὶ δραστηριότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.
Καὶ ἂς μὴ νομίση τις, ὅτι ἡ Κυβέρνησις συνεισ-
φέρει τὸ παραμικρὸν εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ θάματα
τῆς ἑλληνικῆς φιλοπονίας».

Ἐνεκα ὁμοῦ τῆς αἰφνυδίου μεταβάσεως τῆς
Κυβερνήσεως εἰς Ἀθήνας παρημελήθη ἡ ἐκ-
πλήρωσις καὶ ἐφαρμογὴ τῆς μετὰ τῶν Ἀθη-
ναίων συνομολογηθείσης συμφωνίας περὶ ἀπο-
ζημιώσεως τῶν οἰκοπέδων αὐτῶν πρὸς 75
λεπτά τὸν πῆχυν ἐντὸς 6 μηνῶν μετὰ τὴν
μετάβασιν, ἔξ ἄλλου δ' ἐγένετο ἀφορμὴ τῆς μὴ
ἀπαλλοτριώσεως τῶν κατερειπωμένων οἰκιῶν
τῶν εὐρισκομένων ἐπὶ τῶν ἀρχαίων τόπων,
διότι ἡ ἀπρόοπτος ἔλευσις τῆς Ἀντιβασιλείας
ἐν καιρῷ χειμῶνος ἠνάγκασε τοὺς μικροὺς ἰδι-
οκτῆτας νὰ ἀνεγειρώσιν ἐν βίᾳ τὰς κατηδαφι-

σμένας οἰκίας τῶν, ἵνα παράσωσιν στέγην εἰς
τὴν ἀκολουθίαν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἀν-
τιβασιλείας. Οὕτω πᾶν σχεδίον καὶ πᾶσα ἰδέα
κανονισμοῦ τῆς πόλεως καὶ καθαρισμοῦ τῶν
ἀρχαίων τόπων ἀπὸ τῶν κατερειπωμένων οἰ-
κιῶν ἐγκατελήφθη· οἱ δὲ παλαιοὶ κάτοικοι τῶν
Ἀθηνῶν βλέποντες ὅτι οἱ ἀρχαῖοι τόποι δὲν
ἀπεχωρίσθησαν τοῦ σχεδίου τῆς νέας πόλεως
καὶ ἐλπίζοντες μεγάλα εἰσοδήματα ἐκ τῆς ἀνε-
γέρσεως τῶν οἰκιῶν τῶν δὲν ἔσπερον πλέον
νὰ παραχωρήσωσι τὰ οἰκόπεδα αὐτῶν εἰς τὴν
Κυβέρνησιν ἀντὶ τῆς μικρᾶς τιμῆς, ἧτις εἶχεν
ἤδη καθορισθεῖ, διότι εἶχεν ἤδη παρέλθει ἡ
ἐξαμηνῶς προθεσμίᾳ τῆς συνομολογηθείσης
συμφωνίας. Ἡ ματαιώσις τῶν προσπαθειῶν
τῶν φιλελλήνων καὶ φιλαρχαίων τῆς ἐποχῆς
ἐκείνης ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ παραμείνῃ μέχρι
σήμερον ἡ αὐτὴ κατάστασις.

Προσπάθειαι κατεβλήθησαν πρὸς τακτοποί-
ησιν καὶ βελτίωσιν τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως
Ἀθηνῶν καὶ κατὰ τὸ 1839 καὶ κατὰ τὸ 1858,
πρωτοστατοῦντος τοῦ Λυσάνδρου Κανταν-
τζόγλου, τοῦ γνωστοῦ ἀρχιτέκτονος τοῦ Ἑλλη-
νικοῦ Πολυτεχνείου, Ἀρσακείου καὶ ἄλλων
κτιρίων. Προσπάθει οὕτως μετὰ τῶν φίλων
αὐτοῦ καὶ τῶν ξένων φιλαρχαίων ὅπως ἀπο-
χωρίσῃ τὸ νέον σχεδίον τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ
παλαιοῦ περὶ τὴν Ἀκρόπολιν καὶ κατορθωθῆ
οὕτω ἡ ἐκτέλεσις ἀνασκαφῶν εἰς τοὺς ἀρχαι-
ολογικοὺς τόπους. Καὶ εἰς τὰς δύο ταύτας
περιστάσεις αἱ Ἑλληνικαὶ Κυβερνήσεις ἠδι-
αφόρουν τελείως καὶ τὰ πράγματα παρέμε-
νον ὡς εἶχον.

Ἡ κατάστασις σήμερον.

Ὁ χρόνος δὲν μοι ἐπιτρέπει νὰ ἐκταθῶ πλει-
ότερον ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν λεπτομερειῶν τοῦ
σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν. Ἴνα κριθῆ δὲ
πόσον δικαία εἶνε ἡ σκέψις ἐκείνων οἱ ὁποῖοι
θεωροῦσι τὰς ἐκάστοτε Κυβερνήσεις ὡς ὑπαι-
τίους τῆς ἐλλείψεως καταλλήλου διὰ τὴν πόλιν
τῶν Ἀθηνῶν σχεδίου ἀρκεῖ ν' ἀναφέρω ὅτι
ἀπὸ τοῦ 1836 μέχρι σήμερον τὰ ἐν ὄψῳ ἐκδο-
θέντα Β. Διατάγματα, τὰ τροποποιοῦντα τὸ
σχεδίον τῆς πόλεως ἀνέρχονται εἰς 565, ὧν τὰ
πλείστα σχεδὸν οὐδένα ἄλλον λόγον εἶχον εἰμὴ
προσωπικὰς ἰκανοποιήσεις ἐν παραμοναῖς βου-
λευτικῶν ἐκλογῶν ἢ ἄλλας εὐνοίας γενομένας
πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως καὶ ἀπὸ ἀπόψιως
ἐξωραϊσμοῦ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐξυγιάνσεως
αὐτῆς.

Οὕτω δὲ παριστάμεθα καθ' ἐκάστην μίεριν

ρες ἀδικαιολογήτων ἀσχημιῶν ἐν τῇ πόλει : Οἰκοδομαὶ γράμματι χαράσσονται καὶ μεταβάλλονται κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἰσχυρῶν ἰδιοκτητῶν, πεζοδρομία χρησιμοποιοῦνται, παρὰ τὸν νόμον, δι' εἰσόδους ὑπογειῶν ἐνοικιαζομένων, ἐξοχαὶ ἐξωστῶν εἰς ὕψος μικρότερον τοῦ ὕψους τοῦ ἀνθρώπου, δὲν ἐπιτρέπουν εἰς ἀπρόσεκτον περιπατητὴν νὰ διέρχηται ἐπὶ τῶν πεζοδρομιῶν ἀκινδύνως. Καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα.

Καὶ αὕτη μὲν εἶνε ἡ ἱστορία τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερα. Τί πρέπει ἐκ ταύτης νὰ διδαχθῶμεν, καὶ πῶς θὰ συντελεσωμεν πάντες εἰς τὴν ὀριστικὴν σύνταξιν τοῦ σχεδίου; Τὸ τεχνικὸν τμῆμα τῆς Δέσσης συμφορούμενον πρὸς τὸν κοινωφελῆ σκοπὸν, ὃν δυνάμει τοῦ Καταστατικοῦ αὐτῆς, ἐπιδιώκει καὶ ἀγόμενον ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ὅπως συντελέσῃ κατὰ τὸ δυνατόν εἰς τὴν ἀριωτέραν ἐκπόνησιν τοῦ ὀριστικοῦ τῆς πόλεως ἡμῶν σχεδίου, ἀσχολεῖται ἤδη ἀπὸ πολλοῦ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

Ἐμίλησαν δ' ἐν αὐτῇ οἱ κ. κ. Μῶσσον, Γ. Τραπάντζαλης Μηχανικός, Κ. Σάμιος Δασολόγος καὶ Κ. Κουρουγιώτης Ἀρχαιολόγος, ὁ μὲν κ. Μῶσσον ἐπεξηγῶν τὰ σχέδια αὐτοῦ, οἱ δ' ἄλλοι ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων σχετιζομένων πρὸς τὴν διαρρυθμίσιν τοῦ νέου σχεδίου.

Νῦν συνεχίζω καὶ ἐγὼ τὰς προσπάθειάς τῶν συναδελφῶν θέλω πραγματευθῆ περὶ τῶν ἑξῆς ζητημάτων :

- 1) Τίς ἡ ἐπέκτασις τοῦ νέου σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν.
- 2) Τίνα τὰ κυριώτερα τῶν ἐνδεικνυομένων ἐξωραϊστικῶν ἔργων.
- 3) Τίνα τὰ ξηγνιατικὰ μέτρα, καὶ
- 4) Τίς πρέπει να εἶνε ἡ πρακτικὴ λύσις πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ νέου σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν.

1ον) Ἐπέκτασις τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως.

Ἡ ἔκτασις τοῦ σημερινοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἀνέρχεται περίπου εἰς 20 ἑκατομ. μέτρα τετραγωνικά ἤτοι 2.000 ἑκτάρια κατὰ τὸν λεπτομερῆ ὑπολογισμόν τοῦ κ. Α. Καλλιγᾶ ἀφαιρουμένου τοῦ τμήματος Καλλιθέας. Λογισμένου δὲ τοῦ σημερινοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἀθηνῶν περίπου εἰς 230.000 οἱ ἀνὰ ἑκτ. κάτοικοι ἀνέρχονται περίπου εἰς 115.

Ἡ σχέσις τῶν κατοικίων ἄλλων πόλεων πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ σχεδίου αὐτῶν εἶνε περίπου ἡ ἀκόλουθος :

Λονδῖνον	31.600	ἑκτ.	150	κάτ.	ἀνὰ	ἑκτάριον
Παρίσιοι	7.802	»	354	»	»	»
Βερολῖνον	6.203	»	328	»	»	»
Λίλη			97	»	»	»
Λυὼν			108	»	»	»
Διέλη			44	»	»	»

Οὕτω ἐκ τῶν ὀλίγων παραδειγμάτων, τὰ ὁποῖα θὰ ἡδυνάμην νὰ πολλαπλασιάσω ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ ἐν Ἀθῆναις οὔτε ὑπερβολικὴ εἶνε οὔτε πολὺ μικρά. Ὑπάρχουσι συνοικίαι ἐν ταῖς ὁποῖαις οἱ κατοικοῦντες ὑπερβαίνουν τὸν μέσον ὄρον τοῦ ἐν Λονδίῳ ἄλλα καὶ ἄλλαι ἀραιώτερον κατασκευασμέναι καὶ τῶν μικροτέρων ἐν Εὐρώπῃ πόλεων. Ἐγείρεται λοιπὸν τὸ ζήτημα : πρέπει ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν νὰ ἐπεκταθῆ ἐν σχεδίῳ ἢ νὰ περιορισθῆ εἰς τὴν σημερινὴν αὐτῆς ἔκτασιν ;

Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου νομίζω ὅτι ἡ ἐπέκτασις τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως πέραν τῶν σημερινῶν ὁρίων ὑπὸ ὀρισμένους ὄρους εἶνε ὀρθὴ διότι :

α.) Συμφώνως πρὸς τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας πρέπει ν' ἀφεθῆ ἐλεύθερος ὁ ἔχων ἔδαφος ἐκτὸς τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως καὶ ἐπιθυμῶν ν' ἀνεγείρῃ κατοικίαν, νὰ δύναται νὰ τὸ πράξῃ.

β.) Ἡ ἀραιότης τῶν κατοικίων εἶνε ἀπὸ ἀπόψεως ὑγιεινῆς ἄριστον μέτρον. Πρὸς τοῦτο ὅμως εἶνε ἀπόλυτος ἀνάγκη τὸ Κράτος, πρῶτον μὲν νὰ προνοήσῃ περὶ τοῦ μέλλοντος καθορίζον ἐκ τῶν προτέρων ἐπὶ τῇ βάσει ὀρισμένου καὶ καλῶς μεμελετημένου σχεδίου ἐπὶ τῆς ἀποφαιζομένης ἐπεκτάσεως, τίνες αἱ ἐκάστοτε οἰκοδομηθόσονται ἐκτάσεις μετὰ τῶν ἀπαραίτητων φυτειῶν, πλατειῶν κλ. Δεύτερον δὲ νὰ προβλέψῃ τὴν ἐν ἀποτέρω μέλλοντι ὑδρευσιν τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν ξηγνιασιν αὐτοῦ διὰ χωροσταθμῆσεως ἐπιμελοῦς τὸ σχεδιαζομένου χώρου. Οὕτω, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ οἰκοδομήσωσιν ἐκτὸς τῆς κυρίας ζώνης, θὰ γνωρίζωσι καλῶς καὶ θὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν αὐτῶν ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑδρευῶνται καὶ νὰ φωτίζωνται καὶ ν' ἀποκτήσωσιν ὑπονόμους ὑπὸ τοῦ Δήμου, ὅστις θὰ ἔχη τὴν ὑποχρέωσιν νὰ φροντίσῃ περὶ τούτων μόνον ἐντὸς τῆς κυρίας ζώνης, ἐξ ἄλλου ὁπότε ἤθελε θεωρηθῆ ἀπαραίτητος ἡ προσθήκη νέας ζώνης, περὶ ἧς νὰ δύναται νὰ προνοήῃ ὁ Δήμος, αἱ ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσαι οἰκίαι θὰ εὐρίσκωνται καλῶς καὶ εὐθυγράμμως ἐκτισμέναι ἐντὸς ἐγκεκριμένου σχεδίου, καὶ δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη ἐκπονήσεως νέων σχεδίων καὶ δαπανηροτάτων ἀποζημιώσεων δι' ἀπαλλοτριώσεις καὶ ρυμοτομίας νέας.

Τὴν ἐπέκτασιν τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως ἐπιβάλλει φρονῶ καὶ ἡ μέλλουσα μεγέθυνσις τῆς Ἑλλάδος, διότι ὑπάρχει σχέσις τις μεταξὺ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πρωτεύουσας καὶ τοῦ Κράτους.

Ἐὰν λάβωμεν τὰς τελευταίας στατιστικὰς παρατηροῦμεν ὅτι:

1) Ἡ Γερμανία μὲ ἀριθμὸν κατοίκων 67.810.000 καὶ πρωτεύουσαν τὸ Βερολίον μὲ ἀριθμὸν κατοίκων 2.071.200 παρουσιάζει ἀναλογίαν τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ πρὸς τὴν πρωτεύουσαν 3 %.

2) Ἡ Αὐστρία 52.523.000 καὶ πληθυσμὸν πρωτεύουσας 2.031.500 παρουσιάζει τὴν ἀναλογίαν 3,9 %.

3) Ἡ Γαλλία ἐπὶ ὀλίκοῦ πληθυσμοῦ 39.602.000 καὶ πληθυσμοῦ τῶν Παρισίων 2.888.000 παρουσιάζει ἀναλογίαν 7,4 %.

4) Ἡ Ἀγγλία ἐπὶ πληθυσμοῦ 46.213.000 καὶ πληθυσμοῦ Λονδίνου 4.521.000 παρουσιάζει τὴν ἀναλογίαν 9,8 %.

5) Ἡ Ἰταλία ἐπὶ 35.597.000 κατοίκων καὶ πληθυσμοῦ τῆς Ρώμης 542.000 παρουσιάζει τὴν ἀναλογίαν 1,5 %.

6) Ἡ Ρουμανία μὲ πληθυσμὸν κατοίκων 7.509.000 καὶ πληθυσμὸν τοῦ Βουκουρεστίου 345.628 παρουσιάζει ἀναλογίαν 4,6 %.

7) Ἡ Βουλγαρία μὲ πληθυσμὸν 4.337.500 καὶ πληθυσμὸν Σόφιας 102.800 παρουσιάζει ἀναλογίαν 2,3 %.

Ἐὰν παραδεχθῶμεν τὴν μέσην ἐτησίαν αὔξησιν τῶν κατοίκων Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ 1879 μέχρι τοῦ 1907 3,77 %, καὶ ὡς ἀναλογίαν μέσην μεταξὺ ὀλίκοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας καὶ τῆς πρωτεύουσας 4,6 %, εὐρίσκόμεν ὅτι, ἐὰν αὔξησις ὁ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος διὰ μεγεθύνσεως αὐτῆς εἴη 7—8 ἑκατομύρια, θὰ ἠδύνατο τις νὰ ὑπολόγισι κατὰ προσέγγισιν τὸν μετὰ τριακονταετίαν πληθυσμὸν τῆς πρωτεύουσας εἰς 600 μέχρις 700.000 κατοίκων. Ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ δὲ τούτου ἡ ἔκτασις τοῦ σημερινοῦ σχεδίου ἐκ 2.000 ἑκταρίων εἶνε ἀνεπαρκής.

Κατεύθυνσις ἐπεκτάσεως.

Ὡς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἀναγκαίας ἐπεκτάσεως τοῦ σχεδίου θὰ ἦτο ὀρθὸν νὰ προτείνῃ τις τὴν πρὸς τὴν θάλασσαν ἔκτασιν, ἣτις παρουσιάζει πολλὰ πλεονεκτήματα. Τὸν ἀπὸ θαλάσσης ὑγιεινὸν ἀέρα, τὸ ὑδροφόρον στρῶμα μεταξὺ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Νέου Φαλήρου διὰ τὰς ἀπαραίτητους ἀνάγκας τῶν οἰκούντων ἐκεῖ μέχρι τῆς ὀριστικῆς τῆς πόλεως ὑδρεύσεως, τὴν συντομωτέραν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ Πειραιῶς κλπ.

Ἀλλὰ τὸ ζήτημα τοῦτο βεβαίως θ' ἀσφαλίσῃ πολὺ ἐκείνους, οἵτινες θὰ κρίνωσι περὶ τοῦ καταλληλοτέρου μέρους διὰ τὴν ἐπέκτασιν.

(Συνέχεια)

ΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΟΝΙΜΩΝ ΔΕΞΑΜΕΝΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Ἡ αἰξάνουσα σπουδαιότης τοῦ λιμένος Πειραιῶς, λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς αὐτοῦ θέσεως, ἣν κατέχει ἐν τῇ Μεσογείῳ διὰ τὴν πρὸς Ἀνατολίην καὶ Ἰνδίας ναυτιλιακὴν κίνησιν, ἤγαγε κατὰ τὸ 1891 τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ λιμένος, προβλεπτικῶς, δυστυχῶς μόνον ὡς πρὸς τοῦτο, σκοπευμένην εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς κατασκευῆς δύο Μονίμων Δεξαμενῶν πρὸς καθαρισμὸν καὶ ἐπισκευὴν ἀτμοπλοίων προῶμα, ὅπερ λόγῳ ἐλλείψεως τοιούτων δεξαμενῶν κατὰ τὰς ἀνω διαδρομὰς, θὰ προσέβλυε τὴν εἰς Πειραιᾶ προσέγγισιν ἀτμοπλοίων τῶν ἀνω γραμμῶν.

Αἱ ἐργασίαι τῶν Μον. Δεξαμενῶν ἤρξαντο ἀπὸ τοῦ 1889 καὶ διεκόπησαν πολλάκις. Μόλις δὲ κατὰ τὸ 1908 διεκηρύχθη συναγωνισμὸς διὰ τὰς μηχανολογικὰς ἐγκαταστάσεις, αἵτινες ἐξεχωρήθησαν κατὰ τὸ 1911 εἰς τὴν Γενικὴν Ἡλεκτρικὴν Ἐταιρίαν τοῦ Βερολίνου ἀντιπροσωπευομένην ἐνταῦθα ὑπὸ τῆς Ἐταιρίας Δ. Ζαχαρίας καὶ Σία.

Ἡ μηχανολογικὴ ἐγκατάστασις περιλαμβάνει:

1) τὰς δύο μεγάλας ἀντλίας διὰ τὴν ἐκκένωσιν τῶν δεξαμενῶν,

2) τὰς δύο μικρὰς ἀντλίας διὰ τὴν ἐξάντλησιν τῶν ὑδάτων διηθήσεως, ὀμβρίων ὑδάτων καὶ ὑδάτων πλύσεως πλοίων,

3) ἕξ ἐξέλκτρα ἠλεκτροκίνητα ἅμα δὲ καὶ χειροκίνητα, δυνάμεις ἕλξεως ἐν μέρει 8τόνων μὲ $v_z 0,07^m/sec$ καὶ ἐν μέρει 2τόνων μὲ $v = 0,25^m/sec$.

Προσέτι Μετασηματισίας, πίνακας διανομῆς καὶ διαφόρους ἀγωγούς, ὡς καὶ μίαν γερανογέφυραν κλπ.

Ὡς ἠλεκτρικὸν δεῦμα λαμβάνεται τὸ ἐκ τοῦ Ἡλεκτρικοῦ καταστήματος τοῦ Νέου Φαλήρου παρεχόμενον τριφασικὸν 25 περιόδων καὶ 5000 v. τάσεως.

Ἡ ἐκκένωσις τῶν δεξαμενῶν ἐκτελεῖται εἰς 1 1/2 ὥραν διὰ τὴν μικρὰν Δεξαμενὴν χωρητικότητος 16000 M³ καὶ 3 ὥρας διὰ τὴν μεγάλην Δεξαμενὴν χωρητικότητος 32000 M³.